

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอน
ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมุติฐานการวิจัย
3. การดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความเห็นของข้าราชการครูใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3
จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความเห็นของ
ข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันทั้ง โดยรวมและราย
ด้าน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการที่ใช้โรงเรียน
เป็นฐานของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองคาย เขต 3

สมมุติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสภาพการดำเนินการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสภาพการดำเนินการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 2,162 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 251 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,911 คน จากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 182 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 327 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คนจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 182 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 40) กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพ จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 2)

- 1) สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

2) สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 121 – 300 คน

3) สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน ไม่เกิน 120 คน

3.1.3 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546 : 58) ดังนี้

1) ด้านการกระจายอำนาจ

2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3) ด้านการบริหารจัดการที่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ของข้าราชการครูที่ต่างสถานภาพกัน โดยใช้ t – test แบบ Independent Sample

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ของข้าราชการครู โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้าน

5. วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 แบบปลายเปิด

6. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ 327 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 11.93 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.75 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67 ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.51 ครูผู้สอนตอบแบบสอบถามจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 88.07 จำแนกเป็น ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดเล็ก 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.01 ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดกลาง 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26.91 ครูผู้สอนสถานศึกษาขนาดใหญ่ 164 คน คิดเป็นร้อยละ 50.15

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 3 มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 3 ที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 3 แบบปลายเปิด สรุปได้ ดังนี้

3.1 ด้านการกระจายอำนาจ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการประชุมอบรมชี้แจง ทำความเข้าใจระหว่างครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้าใจให้ตรงกัน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการกำกับติดตาม นิเทศงานวิชาการมากที่สุด 3. หน่วยงานต้นสังกัดควรให้สถานศึกษาดำเนินการสรรหาคัดเลือก บรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากร

3.2 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ

ดังนี้ 1. สถานศึกษาควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับครู นักเรียน ชุมชน และจัดเก็บ

อย่างเป็นระบบ 2. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ควรให้ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อยมากในการพัฒนางานวิชาการ

3.3 ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนที่ดี เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1. การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาควรยึดประโยชน์ผู้เรียนมากที่สุด 2. ควรจัดให้มีการประชุม อบรม ที่แจ่มแก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและภายนอก 3. หน่วย งานต้นสังกัดควรมีการนิเทศ ติดตาม การบริหารงานของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 สามารถนำผลการศึกษามา อภิปรายได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ เมื่อแยกตามสถานภาพในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้าน การกระจายอำนาจ และสำหรับครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านการกระจายอำนาจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

หนองคาย เขต 3 ได้ประชุมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานให้กับผู้บริหารทุกคนและได้มีนโยบายกำกับไปยังสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดให้มีการกำหนดนโยบาย แผนดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและส่งเสริมให้โรงเรียนมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำกับ นิเทศ ติดตามการดำเนินงานการบริหาร ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูทธ กำสมุทธ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่มีการดำเนิน การอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการกระจายอำนาจ พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานสามารถบริหาร ได้เป็นอย่างดี มีอิสระและสามารถตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันหลากหลาย การพัฒนาครู และบุคลากร ระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.53 แม้จะอยู่ในระดับมากแต่ก็เป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำ ที่ต้องการการพัฒนา จากข้อค้นพบนี้อาจเป็นที่สังเกตได้ว่าข้าราชการครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเพียงพอแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ วีระ เสาวโกมุท (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการบริหารหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในเกณฑ์มาก และพบว่าการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจของผู้บริหาร ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้เคยบริหารงานในลักษณะการกระจายอำนาจแบบนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว เพียงแต่ยังอยู่ในกรอบที่จำกัด นั่นคือยังไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้เองโดยสะดวกเท่าที่ควร โดยยังต้องรอการอนุมัติจากหน่วยงานที่สูงกว่าต่อไปอีก ซึ่งตรงกับที่ ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2540 : 40) ได้กล่าวว่า ในความจริงแล้วแนวคิดเรื่องนโยบายการกระจายอำนาจมีความต่อเนื่องมาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา หากแต่ว่ามีนัย พัฒนาการของรูปแบบของการกระจายอำนาจรัฐที่เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดด้วยเช่นกัน เห็นได้ว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาของไทย มีรูปแบบการมอบอำนาจ การแบ่งอำนาจ และการให้

อำนาจ แต่ในทางปฏิบัติเป็นในรูปของการรวมอำนาจ โดยแนวคิดที่จะให้อำนาจที่แท้จริงยังไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดหรือชัดเจนแต่อย่างใด หากเป็นลายลักษณ์อักษรและนโยบายเท่านั้น ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ประกาศใช้ โดยมีสาระในหมวด 5 มาตรา 39 ว่าจะให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชน). 2545 : 25) จึงทำให้ภาพการบริหารของโรงเรียนมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า มีความมั่นใจต่อการบริหารงานตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้ระบุเอาไว้ เกรียง เอี่ยมสกุล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จะขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงลักษณะของการใช้อำนาจ และทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและลักษณะของบุคลากรของหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ ในขณะที่ภาพการศึกษาไทยตามความคิดของผู้วิจัยเห็นว่ามีปัจจัยหลายด้าน ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลสนับสนุนการกระจายอำนาจการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ดังเช่น ผู้บริหาร และครูโดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะได้รับมอบอำนาจที่กระทรวง มอบให้ โดยมีความคิดว่าจะสามารถทำให้การปฏิบัติหน้าที่ได้คล่องตัวและรวดเร็วขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้การศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ในความคิดพื้นฐานเหล่านี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544 :106) ที่ได้วิจัยเชิงนโยบายรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กล่าวว่า หลักในการพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างเบ็ดเสร็จในระดับสถานศึกษา (One-Stop Service Only) สถานศึกษาควรมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารและสถานศึกษาควรมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยจะสอดคล้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เชื่อว่า การตัดสินใจที่กระทำใกล้ชิดกับผู้ให้บริการมากเท่าไร ย่อมทำได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมากนั้นก็คือ ความพร้อมที่รับการกระจายอำนาจ โดยรับอย่างถูกต้องมิใช่ใช้อำนาจที่ได้รับมาในทางที่ผิด ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี กิตติโมรากุล (2535 : 57) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่านที่มีต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างประเวศ วะสี เสน่ห์ จามริก และไพฑูริย์-สินลาร์ตัน ซึ่งท่านเหล่านี้ได้เสนอความคิดเห็นว่าโดยหลักการแล้วการกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม แต่ต้องเป็นการกระจายอำนาจที่แท้จริง

มิใช่กระจายอำนาจเพื่อให้ข้าราชการของรัฐสร้างฐานอำนาจในชุมชนในขณะที่ ประทาน คุงฤทธิ์ศึกษากร (2537 : 34) ได้กล่าวว่าผู้บริหารและครูผู้สอนต้องต่างมีความพร้อมที่จะ รับผิดชอบต่อหน้าที่ตนและมีประชาธิปไตย มีความสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม

1.2 ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ ทั้งในด้านโรงเรียนเอง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และในด้านชุมชน สามารถร่วมมือกันได้เป็นอย่างดี คณะกรรมการ สถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหาร เป็นไปด้วยความโปร่งใส และเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจที่จะร่วมพัฒนาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัด กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกันเป็นไปใน ลักษณะของประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม จะเห็นได้จาก ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นในระดับมาก ที่สถานศึกษามีการนำมติและความเห็นของคณะกรรมการ สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานและเครือข่ายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

ในส่วนของการบริหารงานของโรงเรียน ที่มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้า มามีส่วนร่วมเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 ที่ได้ กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการ ของสถานศึกษา ประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาขั้นอยู่กับการประชุม ปรีกษาและทำงานร่วมกัน การคลุกคลีกับทางโรงเรียนและอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ในหน้าที่ของการปฏิบัติของคณะกรรมการการศึกษาเอง ดังนั้นทางโรงเรียนจะต้องพยายามให้ ความรู้ ความเข้าใจถึงบทบาทใหม่ที่คณะกรรมการหรือชุมชนได้รับรู้ อย่างชนิดที่เรียกว่าบุก และทำการชี้แจงให้ถึงตัว นั่นหมายถึง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2546 : 51) ได้สรุปภาวะผู้นำของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 7 ประการ คือ 1) ยึดหลักการกระจายอำนาจ 2) สร้างบรรยากาศให้แสดงความคิดเห็น 3) เน้นการให้เกียรติ และไว้ใจกัน 4) มีมนุษยสัมพันธ์อันดี 5) ส่งเสริมให้มีความรักในหน่วยงาน 6) จัดระบบ การสื่อสารได้อย่างดี และ 7) เป็นผู้มีความใจกว้างและนำทางสู่การเปลี่ยนแปลง

1.3 ด้านการบริหารจัดการที่ดี พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ใน ระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบการบริหารงานด้านการ บริหารบุคคลที่มุ่งเน้นสิทธิประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ จากข้อค้นพบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ในการบริหารโรงเรียนได้อย่างหลากหลายโดยเห็นว่าแต่ละโรงเรียนจะมี การทำธรรมนูญโรงเรียน มีแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้จากการระดมความคิดของ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องของ โรงเรียน ซึ่งจะทำให้การบริหารงานของ โรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ และแบบแผน สอดคล้องกับเหตุผลของ องค์ การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (อ้างถึงใน ชีระ รุญเจริญ, 2545 : 51) การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนด นโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารตนเอง สามารถดำเนินการได้ หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้ น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะ โดยทางตรงหรือทางอ้อม จากการวิจัยครั้งนี้ สิ่งที่น่าสังเกตถึงผลการดำเนินการที่ได้พบจากรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การดำเนินการของ โรงเรียนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาสถานศึกษาของตนเองได้อย่างอิสระ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารและครู ผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 ที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมทางด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และ เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ สภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติราชการอยู่ใน สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันแตกต่างกัน

3. ข้อค้นพบจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในคำถามปลายเปิดทั้ง 3 ด้าน ที่ น่าสนใจมีดังนี้คือควรมีการประชุม อบรมชี้แจงระหว่างผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการ สถานศึกษาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ โรงเรียน ครู นักเรียน ชุมชน แหล่งการเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนข้อมูลอื่นๆที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา สถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาควรให้คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการ สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน หน่วยงานต้นสังกัดต้องมีการนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานกลางจะต้องกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ควรมีการ แก้ไขกฎหมายระเบียบให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจ เนื่องจากยังมีความ ยุ่งยากและซับซ้อนอยู่ และสิ่งที่สำคัญมากเช่นกันคือต้องมีการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอกับ ความต้องการของพื้นที่ซึ่งอาจมีอยู่อย่างจำกัด สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2540 : 249) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์เชิงการเมืองของพัฒนาการและทางเลือกในการพัฒนา

นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกระจายอำนาจให้กับประชาชนเพื่อแสดงเจตจำนงอย่างเด่นชัด ด้วยการแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ในขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (2541 : 290) ได้กล่าวถึงลักษณะและปัญหาของการบริหารการศึกษาไทยในปัจจุบันไว้ว่า มีการรวมอำนาจสู่ส่วนกลางมาก ทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และอาคารสถานที่ ทรัพยากรจากทั่วสารทิศถูกดึงเข้าสู่กระทรวงศึกษาธิการ แต่ส่วนกลางก็ดูแลหน่วยงานทั่วประเทศไม่ทั่วถึงและไม่เข้าใจความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการดำเนินการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ควรยึดตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 3 ด้าน 9 มาตรฐาน 35 ตัวบ่งชี้ (2549 : 52-57) เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 มีสภาพการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการวิจัยพบว่าหน่วยงานภาครัฐจะต้องแสดงเจตจำนงในด้านการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ระเบียบและแนวปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรดำเนินการออกระเบียบหรือข้อกำหนดให้ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและจัดการศึกษาอย่างจริงจัง

1.3 ให้มีการพัฒนาหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและเผยแพร่แก่ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วนเพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดอื่น เขตการศึกษาอื่นหรือ ระดับประเทศ และอาจทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินการและปัญหาใน

แต่ละเขตพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เช่น สภาพภูมิประเทศ ที่ตั้ง เขตเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่ต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษารูปแบบการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารให้เกิดความเหมาะสมมากที่สุด

2.3 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY